

Szikora Veronika*

Fenntartható vállalati működés és versenyképesség: súlypontát helyezés az Európai Unióban

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió jogalkotásának a társadalmi felelősségvállalást, a vállalati fenntarthatóságot érintő jogi aktusait korábbi tanulmányaimban már több szempontból vizsgáltam. Igyekeztem rámutatni, hogy az elnehezülő gazdasági helyzet, a megváltozott társadalmi körülmények és a növekvő adminisztratív terhek mellett a jogszabályi kötelezettségek is nagy nyomást helyeznek az Európában működő társaságokra, vállalatokra.

A vállalati társadalmi felelősségvállalás kiemelt fontosságát elismerve és jelentőségét hangsúlyozva, korábban arra a következtetésre jutottam, hogy az uniós jogalkotás üteme és módszere egyelőre nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.¹ Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a felelősséget követően, megközelítőleg 2024 elejére tehetően, nyíltan felvállalva is kommunikálták az európai versenyképességgel kapcsolatos problémákat.

A fenntarthatósággal és a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos uniós jogalkotásban hullámhegyek és hullámvölgyek követték egymást.

A 2010-es évek közepétől erősödött a jogalkotási aktivitás, amely a vállalatokat terhelő pénzügyi beszámolási kötelezettség mellé behozta a nem pénzügyi tevékenységekről szóló beszámolási jelentéseket. A fenntarthatóságért tett – kezdetekben önkéntes – tevékenységeket kötelezővé tett jogszabályi előírásokkal közvetve kényszerítették ki a vállalkozásoktól.

A tagállami kritikák és ellenállások már ekkor tapasztalhatók voltak, de az uniós jogalkotók akkor még hajthatatlanak tűntek, és a jogszabályok sorra hatályba léptek.

Majd bekövetkezett egy felismerés, nevezhetjük ezt Európa ébredésének is: miközben más vezető gazdasági nagyhatalmak fejlődést mutattak, addig az európai versenyképesség egyáltalán nem szárnyalt. Lassan megszülettek az európai

versenyképesség állapotát feltáró tanulmányok, amelyeket az Európai Bizottság nyilvánosságra hozott.

Ezt követően elindult egy megállíthatatlan folyamat, amely konkrét intézkedéseket követelt, többek között bizonyos jogszabályok felülvizsgálatát. Ezt követően születettek meg azok a javaslatok, új jogszabályok, amelyek az érintett jogszabályok időbeli hatályát és alanyi hatókörét és az ESG-elmvárásokat is megváltoztatták. Az írásom ezen változások előzményeire és hatásaira kíván rávilágítani.

Azért is fontos a téma vizsgálata, mert a vállalatokra zúduló jogszabályi elvárások sűrűjében a folyamatok áttekintő összefoglalása és lényegének kiemelése segítséget adhat a téma iránt érdeklődő kutatók, szakemberek és a gazdasági élet szereplői számára is.

2. AZ ESG LEGITIMÁLÁSA ÉS AZ ESG-SZEMLÉLET VÁLTOZÁSA

2.1. A FENNTARTHATÓSÁG ÉS AZ ESG-TELJESÍTMÉNY

A környezeti, társadalmi és társaság-, vállalatirányítási tényezők (*Environmental, Social and Governance*, a továbbiakban: ESG) átfogó értékelése egyre fontosabbá vált. Az ESG-kérdések kezelése az üzleti stratégia kritikus részévé vált. A fenntarthatóság stratégiai tervezési folyamatba való integrálásával kapcsolatos egyes empirikus kutatások arra a következtetésre jutottak, hogy az érdekeltek bevonása a kulcsa a vállalati környezetvédelmi politika és a fenntartható fejlődés javításának.² Egyre gyakrabban ítélik meg a vállalatokat az ESG-teljesítmény alapján, és ez már nem csupán a környezeti szempontú megfelelés, hanem a vállalat teljes életciklusát és működését áthatja.³ Az ESG önállóságot nyert kifejezéssé és szinte új fogalommal vált.

* Egyetemi tanár, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

1 Lásd SZIKORA Veronika: Önkéntesből kötelező – látélet a vállalati társadalmi felelősségvállalás térhódításáról. *Gazdaság és Jog*, 2023/1-2., 32-40. o. Lásd még SZIKORA Veronika: Profitoptimalizálás, illetve fenntarthatóság – Elérhető-e jogi eszközökkel az egyensúly? *Gazdaság és Jog*, 2020/11-12., 20-24. o.

2 Chitra Sriyani De Silva LOKUWADUGE – Kumudini HEENETIGALA: Integrating Environmental, Social and Governance (ESG) Disclosure for a Sustainable Development: An Australian Study, *Business Strategy and the Environment*. Vol. 26, 2017/4., 438-450. DOI: doi.org/10.1002/bse.1927

3 Luluk WIDYAWATI: A systematic literature review of socially responsible investment and environmental social governance metrics. *Business*

Az utóbbi néhány évtized – az új szemlélet jegyében – a társadalmi felelősségvállalásról, később az ESG-elvrendszer kialakulásáról és fejlődéséről szolt. Általában elmondható erről az időszakról, hogy az ESG megjelenése megfelelésvezérelt megközelítést jelentett, ahol a vállalatok a szabályozási követelmények kielégítésére helyezték a hangsúlyt, és az sem volt egyedi eset, hogy az ESG-adatokat PR-eszközként használták.⁴ Többen azt is megfogalmazták, hogy a jogi keretek megteremtését és a tényleges etikus magatartást megelőzi a vállalatok ez irányú kommunikációja és a nyilvános jótékonykodás.⁵

2.2. A TAGÁLLAMI ESG-JOGSZABÁLYOK MEGJELENÉSE

Az Európai Unió tagállamai kötelezettségeiket teljesítve megalkották a saját 'ESG-törvényeiket', ami lényegében az uniós szintű jogszabályok nemzeti jogba való átültetését jelentette. Az EU összetett és folyamatosan fejlődő szabályozási keret alakított ki az ESG területein, amelyek egyes tagállamokban már alkalmazott jogszabályokká váltak, különböző időpontban hatályba lépő uniós és nemzeti jogforrásokból állnak.

Magyarországon 2023 decemberében fogadta el az Országgyűlés a fenntartható finanszírozásra és vállalati felelősségvállalásra vonatkozó törvényt (a hétköznapi szóhasználatban és a továbbiakban: ESG-törvény), amely 2024. január 1-jén hatályba lépett.⁶

A hatályos magyar ESG-szabályozás elsősorban a nyilvános, közfeladatokat ellátó, valamint jelentős tőkével és létszámmal működő nagyvállalatokra fókuszál. Ugyanakkor a szabályozás hatása ennél szélesebb körű, mivel az érintett vállalatoknak a szállítói láncuk működését is figyelembe kell venniük.⁷

2.3. AZ ESG-ELVÁRÁSOK VÁLTOZÁSA

Az évtizedekben mérhető ESG-evolúció az utóbbi években érezhetően egy metamorfózis időszakhoz érkezett, amelynek hátterében igen összetett hatások állnak.

2024 novemberében ismét egy újabb mérőföldkőhöz értünk, és a 2025-ös év sem hagyja lankadni a figyelmünket. Eddig gyorsvonati sebességgel száguldott a 'fenntarthatósági vonat', most pedig úgy tűnik, hogy behúzzák a féket, de

legalábbis lassítanak az uniós jogalkotók. Tavasszal megérkezett az 'Omnibus', amelynek tartalmából láthatjuk, hogy „hogyan és merre tovább”.

Az Omnibus jogszabálysomaghöz vezető úton a nagy tempóban bevezetett, hatályos és alkalmazandó, illetve a hatályos, de még nem alkalmazandó szabályokat érintő változásokat várhatunk, az érintett vállalkozások köre szűkül, a nemzeti ESG-szabályok módosítása is időszerű. Az uniós szabályok változásának hullámai elérték a magyar ESG-törvényt is, amelyet 2025-ben módosítottak. Az Omnibus csomag a CSRD alkalmazására halasztást adott, a magyar szabályozás is ehhez igazodott.

3. EURÓPA ÉBREDÉSE: AZ EURÓPAI VERSENYKÉPESSÉG ÚJRAÉLESZTÉSE

3.1. KÉZ A KÉZBEN A JOG, A FENNTARTHATÓSÁG ÉS A VERSENYKÉPESSÉG

A fenntarthatóság prioritása mellett a figyelem a versenyképességre irányul, és keresi a megoldást arra, hogy Európa meggyengült gazdasági ereje újra visszanyerhesse lendületét. Az írásom a versenyképességet, mint új fókuszot állítja viszonyítási pontnak.⁸

A jog jelentős hatással van a versenyképességre, mivel a jogi környezet alapvetően meghatározza a gazdasági szereplők működésének kereteit. A jog formálja a versenyképesség fenntarthatósági dimenzióját. A jól kialakított szabályozás ösztönözheti az innovációt, hozzájárulhat a hosszú távú piaci pozíció megerősítéséhez, védheti a környezetet és erősítheti a társadalmi felelősségvállalást.

Az európai jogalkotás kényszerít a különféle fenntarthatósági, megfelelési, beszámolási kötelezettségekkel, másik oldalról segít. A kérdés az, hogy elegendő lesz-e ez a vállalatok versenyképességének és ellenálló képességének támogatására. A jogi normák nemcsak szabályozzák, hanem ösztönözhetik is az innovatív, fenntartható fejlődést. A fenntarthatóság és versenyképesség nem ellenirányba mozgó – a jog segítségével összehangolhatók.

A vállalatoknak nincs más választásuk, az innováció útjára kell lépniük. Magasröptű gondolatok, amelyek még igen messze vannak a vállalatok túlnyomó többségének napi működési gyakorlatától, de olyan intenzív az elvárás a vállalati szféra felé, hogy az irány nem kétséges. A vállalatok természetüknél fogva a profit maximalizálására törekednek, de a külső jogalkotási kényszer új üzleti modell választása felé tolja őket.

Az Európai Bizottság hivatalos kinyilatkoztatásai erős optimizmust sugároznak, miszerint: „Az a jövőkép, amely Euró-

Strategy and the Environment. Vol. 29., 2020/2., 619–637. o. DOI: doi.org/10.1002/bse.2393

4 Ioannis PASSAS: The Evolution of ESG: From CSR to ESG 2.0. *Encyclopedia* 2024, 4 (4), 1712. Published: 19 November 2024, <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4040112>

5 KNOLL-CSETE Edit – TÓTH András: Vállalatok társadalmi felelősségvállalása. *Glossa Iuridica*, 2021/Különszám, 153–164. o.

6 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról

7 BUJTÁR Zsolt: Az ESG-szabályozás hatása a kis- és középvállalkozásokra Magyarországon és az Európai Unióban. *Európai Jog*, 2024/5., 13. o. A tanulmány az európai uniós és hazai kvv-szabályozást, ezek gazdasági szerepét, valamint a magyar ESG-törvény által meghatározott érintetti kört és elvárt tevékenységeket vizsgálja.

8 Ennek energiapolitikai vetületéről SZUCHY Róbert cikkében az Európai Unió energiapolitikai kereteiről leírja, hogy az Európai Unió energiapolitikai és jogalkotási tevékenységének három fő pillére közé tartozik a fenntarthatóság előmozdítása és az energiaellátás biztonságának javítása mellett a versenyképesség növelése. SZUCHY Róbert: Az Európai Unió jogfejlesztő hatása a magyar energiajogra. In: Bodzási, Balázs (szerk.): *Az európai jog hatása a magyar jogra*, Budapest, Magyar Jogász Egylet (2024) 328., <https://doi.org/10.61382/MJE-Ertekezések.2024.Szuchy.305>

pát előre viszi, olyan feltételek megteremtése, ahol a vállalkozások virágoznak, a környezet védett, és mindenkinek egyenlő esélye van a sikerre. A fenntartható versenyképességnek biztosítania kell, hogy a vállalkozások termelékenyek és környezetbarátok legyenek. A gazdasági biztonság biztosítja, hogy gazdaságunk képes legyen kezelni a kihívásokat és megvédeni a munkahelyeket. A nyitott stratégiai autonómiával Európa nemcsak nyitott az üzleti életre, hanem egy jobb és igazságosabb világot is alakít.”⁹

Az Európai Bizottság az Európai Unió hosszú távú versenyképességéről szóló anyagában több évre előretekintő stratégiában gondolkodik. A fokozódó globális verseny és a megváltozott geopolitikai környezet mellett a versenyképesség kiemelt politikai figyelmet igénylő kérdés. Az EU ismét előtérbe helyezi a hosszú távú versenyképességét, hogy megőrizze vonzerejét és meghatározó szerepét a világ gazdaságban.¹⁰

A Bizottság évente aktualizálni kívánja az egységes piaci és versenyképességi eredménytáblát, amelyből levont következtetések alapján folyamatosan felülvizsgálja a szabályozást, értékeli annak célszerűségét, és igyekszik azt innovációbarátabb irányba terelni. Az egyértelmű jogi keretek, a kiemelt innovációk támogatása, a jól képzett munkaerő, valamint – ahol lehetséges – a jelentéstételi kötelezettségek mérséklése olyan üzleti környezetet alakít ki, amely hosszú távon biztosítja az uniós ipar növekedését.¹¹

Az Európai Unió a világ három vezető gazdasági térségének egyike, a globális kereskedelem 16,2%-ával és a világ GDP-jének mintegy 15%-os részesedésével. Ugyanakkor az 1990-es évek közepe óta lassabb termelékenységnövekedést mutat, így nő a lemaradás más nagy gazdaságokhoz képest. A demográfiai kihívások mellett az EU több kulcstechnológiai területen is hátrányban van, ami gátolja, hogy teljes mértékben kihasználja a jövő gazdasági növekedési lehetőségeit.¹²

3.2. A VERSENYKÉPESSÉGET ÉRŐ KIHÍVÁSOK AZONOSÍTÁSA

Több helyzetelemzés született az európai versenyképesség állapotának feltárásáról, amelyek azonosítják a kritikus jelentőségű kihívásokat, és jövőorientált ajánlásokat fogalmaztak meg. Ezek közül Enrico LETTA „*Much more than a market*” (Jóval több mint piac) és Mario DRAGHI „*The future of Euro-*

pean competitiveness” (Az európai versenyképesség jövője) című jelentését mutatjuk be röviden.¹³

3.2.1. JÖVŐKÉP AZ EURÓPAI EGYSÉGES PIACRÓL – A LETTA-JELENTÉS

A LETTA-jelentés felvázolja az európai egységes piac meg erősítésének jövőképét, amely a gyorsan változó globális környezetben is biztosítani képes az uniós polgárok számára fenntartható jólétet, biztonságot és szolidaritást.¹⁴ Enrico LETTA cselekvésre és új irányvonal kidolgozására szólít fel, amely vezérli a nemzetközi környezetbe ágyazott egységes európai piacot. A változás erőteljes erői – a demográfia, a technológia, a gazdaság és a nemzetközi kapcsolatok terén – innovatív és hatékony politikai válaszok megfogalmazására ösztönöznek.

A válságok és konfliktusok miatt sürgőssé vált a cselekvés, különösen azért, mert LETTA véleménye szerint az európai gazdaság hathatós újraindítási lehetőségének 24. órájában járunk. Az egységes piac jövőjére vonatkozó szakpolitikai ajánlásokat tartalmazó jelentés szerint a kellő hatás érdekében, haladék nélkül, már a következő jogalkotási ciklusban, konkrét intézkedések formájában kell végrehajtani a feladatokat. LETTA megállapítja, hogy az egységes piac döntő jelentőséggel bír az európai versenyképesség erősítése szempontjából. Ezért alapvető fontosságú, hogy az Európai Tanács döntő szerepet játsszon a megvalósításához szükséges reformok előmozdításában, és egy átfogó egységes piaci stratégia keretében egyértelműen meg kell fogalmaznia a meglévő akadályok lebontására, a konszolidáció előmozdítására és az egységes piac versenyképességének fokozására irányuló intézkedéseket, javaslatokat.¹⁵

A szerző nem titkolt célja, hogy konkrét javaslatokkal járuljon hozzá az egységes piac jövőjéről szóló gondolkodáshoz, amelyben gyakorlati szakpolitikai ajánlásokat mutat be, és hat fejezeten keresztül vizsgálja a technikai szempontokat. Ezek közül kiemelendő az első, amely egy „ötödik szabadság” bevezetését javasolja – a kutatásra, az innovációra, a tudásra és az oktatásra összpontosítva – az egységes piac innovációs képességeinek javítása érdekében, az új globális környezetben.¹⁶

3.2.2. VERSENYKÉPESSÉGI HELYZETELEMZÉS – A DRAGHI-JELENTÉS

Az egyre súlyosbodó kihívások, mint az éghajlatváltozás, a mesterséges intelligencia fejlődése és a geopolitikai feszültségek, alapjaiban formálják át a világot, amelyben élünk. Ahhoz, hogy Európa sikeresen alkalmazkodjon és versenyképes ma-

⁹ The future of European competitiveness: Report by Mario DRAGHI (Az európai versenyképesség jövője: Mario Draghi jelentése), https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059 doi:10.2872/9356120 [letöltve: 2025. 04. 20.] Lásd még az Európai Bizottság által 2023. július 6-án előterjesztett 2023. évi stratégiai előrejelzési jelentést: Strategic Foresight Report 23 – ‘Sustainability and wellbeing at the heart of Europe’s Open Strategic Autonomy’. General publications 6 July 2023 https://commission.europa.eu/document/f8f67d33-194c-4c89-a4a6-795980a1dabd_en [megjelenés: 2023. 07. 03., letöltve: 2025. 04. 20.]

¹⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra. Európai Bizottság. Brüsszel, 2023.3.16. COM(2023) 168 final 22–23. o.

¹¹ Uo. 22–23. o.

¹² Uo. 1–2. o.

¹³ Daniel GROS: The Draghi and Letta Reports: Overloaded Messages and Limited Impact Gros, D. (2025). The Draghi and Letta Reports: Overloaded Messages and Limited Impact. *Journal of Common Market Studies*. First published: 22 July 2025 <https://doi.org/10.1111/jcms.70012>

¹⁴ Enrico LETTA: *Much more than a market – Speed, Security, Solidarity Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens*. April 2024. European Research Area Platform, a továbbiakban: Letta jelentés <https://european-research-area.ec.europa.eu/documents/letta-report-much-more-market-april-2024>. [letöltve: 2025. 04. 20.]

¹⁵ LETTA i. m. 145. o. Lásd még Balogh Attila: Enrico Letta: Sokkal több mint piac. *Világpolitika és a Közgazdaságtan*, 2024/3 10–15. DOI <https://doi.org/10.14267/VILPOL2024.04.02> [megjelenés: 2024. 07. 01., letöltve: 2025. 04. 20.]

¹⁶ LETTA i. m. 17. o.

radjon ebben az új környezetben, elengedhetetlen, hogy megfelelő keretfeltételeket teremtsen a növekedés és az innováció számára.¹⁷

Az Európai Bizottság a versenyképességet gazdasági menetrendjének középpontjába állítja, hogy elősegítse az európai vállalkozások sikerét a globális piacon, és biztosítsa a fenntartható jólétet az uniós polgárok számára. A tervezett lépésekhez a Draghi-jelentés (a továbbiakban: jelentés) és a készülő Versenyképességi iránytű mutatja az utat.¹⁸

Az Európai Bizottság azzal bízta meg Európa egyik legjelentősebb gazdasági szakemberét, az Európai Központi Bank korábbi elnökét, Mario DRAGHI-t, hogy készítsen jelentést az európai versenyképesség jelenlegi állapotáról, és fogalmazzon meg a jövőre nézve stratégiai lépéseket, amelyekkel Európa kilábalhat a versenyképességi deficitből.

A 2024. szeptember 9-én közzétett, két részben megjelent, az európai versenyképesség jövőjéről szóló jelentés az Európai Unió egységes piacán a vállalatok és az ipar előtt álló kihívásokról szól. A dokumentum az első részében (A rész)¹⁹ az európai versenyképességi stratégiát fejt ki, a másodikban (B rész) elemzéseket és ajánlásokat olvashatunk.²⁰

A dokumentum megjelenését követően Draghi az Európai Parlamentben bemutatta a jelentését, amelynek kiindulópontja az volt, hogy Európának egy drámaian változó környezettel kell szembenéznie. A technológiai változások intenzívek, a világkereskedelem átalakul, és lassuló tendenciát mutat. A geopolitika statikus állapotán repedések keletkeznek, a régóta fennálló üzleti modellek már nem nyújtják a megszokott biztonságot, és a gazdasági függőség geopolitikai sebezhetőséggé vált. A nagy gazdasági erőcsoportosulások közül különösen Európa van kitéve ezeknek az erőviszony-elmozdulásoknak.²¹

A GDP és a kereskedelem viszonyában, arányában Európa nyitottabb (50%-ot meghaladó mértékben), például Kínához (37%) vagy az Amerikai Egyesült Államokhoz (27%) képest, amely arányszám az ország/földrész világ gazdaságba való integráltságát, erősségét, de egyben kitettségét, a nemzetközi kereskedelemtől való függését is mutatja.²²

Európa leginkább a kritikus fontosságú nyersanyagok szűk beszállítói köre vagy a digitális technológiák nagymértékű importja miatt kiszolgáltatott, magasabbak az energiaárak, mint az Amerikai Egyesült Államokban vagy Kínában. Lemaadásban van az öreg kontinens az új technológiák terén, és a védelmi potenciálja is alulmarad a NATO-kötelezettség-vállalásaival szemben.²³

A jelentés három fő cselekvési területet határoz meg a fenntartható fejlődés érdekében. Az Európai Uniónak közös összefogással el kell érnie, hogy az USA-val és Kínával szembeni innovációs szakadékot felszámolják, különösen a fejlett technológiák terén. Másodszor, az uniós intézményeknek meg kell állapodniuk a szén-dioxid-mentesítés és a versenyképesség növelésének közös tervében. A harmadik cselekvési terület a biztonság növelését és a függőségek csökkentését igényli.

A jelentés megvizsgálja azokat a kihívásokat, amelyekkel az ipar és a vállalatok szembesülnek az egységes piacon. Felvázolja, hogy Európa számos olyan tényezőre már nem tud támaszkodni, amelyek a múltban segítették a növekedést. Világos diagnózist és konkrét ajánlásokat fogalmaz meg Európa más pályára állításához.²⁴

Figyelmeztet arra is a jelentés: miközben az európai döntéshozó az innováció fontosságát hangsúlyozza, továbbra is szabályozási terheket ró az európai vállalatokra, amelyek különösen költségesek a kkv-k számára, és elnehezítik a pályát a digitális ágazatokban tevékenykedők számára. Az európai kkv-k több mint fele a szabályozási akadályokat és az adminisztratív terheket jelöli meg legnagyobb kihívásként. Az egységes piacot is évtizedekre széttagoltan hagyták, ami lépcsőzetes hatással van a versenyképességre. A gyorsan növekvő vállalatokat a tengerentúlra tereli, ami viszont csökkenti a finanszírozandó projektek körét, és akadályozza az európai tőkepiacok fejlődését. Gyorsan növekvő projektek és tőkepiacok nélkül pedig az európaiak elveszítik a gazdagodás lehetőségeit. Bár az uniós háztartások többet takarítanak meg, mint amerikai társaik, vagyonuk 2009 óta csak harmadával nőtt.²⁵

Draghi felhívja a figyelmet arra, hogy az Európa előtt álló kihívások összetettek, és megfelelő stratégiára és döntésekre van szükség. Az uniós vállalatok elsősorban már hosszú évtizedek alatt kifejlesztett, kiforrott technológiákat alkalmaznak, ahol a jelentős áttörések már kevésbé várhatók, ezért kevesebbet fordítanak kutatásra és innovációra. 2021-ben ez 270 milliárd euróval maradt el az amerikai versenytársak költségétől. Az elmúlt két évtizedben az európai kutatás-fejlesztés és innováció három legnagyobb befektetője az autóiipari vállalatok közül került ki. Hasonló helyzet jellemezte az Amerikai Egyesült Államokat is a 2000-es évek elején, amikor az autó- és gyógyszeripar dominált, azonban ma már a három legnagyobb befektető kizárólag a technológiai szektorban található.

A probléma nem az, hogy Európában hiányoznának az ötletek vagy az ambíció, számtalan tehetséges kutató és vállalati szakember dolgozik innovációkon és nyújt be szabadalmakat. Az igazi akadály az innováció üzleti hasznosításában rejlik: a fejlesztések piaci bevezetése nehézkes, és az Európában növekedni kívánó innovatív vállalatok minden fázisban szembesülnek a következtelen és korlátozó szabályozásokkal.²⁶

E területek közül sokban a tagállamok már önállóan lépnek fel, és az iparpolitikák egyre erősödnek. De nyilvánvaló, hogy Európa elmarad attól, amit közösségként elérhetne.

17 Az Európai Bizottság közleménye. *Strengthening European competitiveness* (Az európai versenyképesség erősítése), https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness_en [letöltve: 2025. 05. 20.]

18 Uo.

19 *The Draghi report: A competitiveness strategy for Europe (Part A)*. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

20 *The Draghi report: In-depth analysis and recommendations (Part B)*. Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

21 Mario DRAGHI felszólalása – Az európai versenyképesség jövőjéről szóló jelentés ismertetése – Európai Parlament – Strasbourg – 2024. szeptember 17. (videó). *Address by Mr. Draghi – Presentation of the report on the Future of European competitiveness* – European Parliament – Strasbourg – 17 September 2024, <https://n9.cl/5yem7b>. A továbbiakban: DRAGHI – Presentation (2024) [letöltve: 2025. 05. 20.]

22 Uo.

23 Uo.

24 Uo.

25 DRAGHI i. m. 8. o.

26 DRAGHI i. m. 6. o. Lásd még Michael PARK – Shuping WU – Russell J. FUNK: Regulation and Innovation Revisited: How Restrictive Environments Can Promote Destabilizing New Technologies. *Organization Science* 2024/08/13. <https://doi.org/10.1287/orsc.2022.16770> [megjelenés: 2024. 08. 13., letöltve: 2025. 04. 20.]

Draghi szerint több akadály is az utunkba áll. Európából hiányzik a fókusz, közös célokat fogalmazunk meg, de nem támogatjuk azokat egyértelmű prioritások meghatározásával vagy közös szakpolitikai intézkedésekkel.²⁷

Európa egy sor ambiciózus célt tűzött ki maga elé, amelyeket az uniós intézmények és a tagállamok is jóváhagytak. Az elmúlt időszakban felmerült kulcsfontosságú kérdés az, hogy az európai gazdaság átalakításával járó hatalmas beruházások finanszírozása milyen forrásokból fog megvalósulni, és a prioritások kimondása mellett képes-e az Európai Unió megtalálni a közös nevezőt.

Az erővonalak átrendeződnek a világtérképen, az eddig szinte axiómaként kezelt helyzet megváltozott képet mutat. A kérdés, hogy egy ilyen tendencia mellett képes lesz-e Európa, az Európai Unió alapvető értékeinek fenntartására, tudja-e biztosítani a jólétet egy fenntartható környezetben. Látható, hogy mindez túlmutat a versenyképesség szűken vett körén. Az Európai Bizottság 2025 januárjában mutatta be a Draghi-jelentésben foglalt ajánlásokra épülő versenyképességi irányítót, amely egy új ütemterv Európa gazdasági dinamizmusának helyreállítására és növekedésének ösztönzésére.²⁸

4. A VÁLLALATI FENNTARTHATÓSÁGHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEMELT UNIÓS SZABÁLYOK ÁTALAKULÁSA

A vállalati fenntarthatóság, a vállalati társadalmi felelősségvállalás fogalma és tartalma folyamatosan változik, újabb és újabb elemek jelennek meg, a meglévők átalakulnak, nincs határozottan kijelölhető egységes rendszer, a szabályozás még mindig mozaikszerű. A jog hatása kifejezett, a jogszabályok hatásvizsgálata folyamatban van. A jogalkotók célja a gyors reagálás, aminek mellékhatásai is láthatók, azok tüneti kezelése pedig tetten érhető az új uniós javaslatokban.²⁹

Az ESG teljesítményértékelési mutatók a vállalatok értékelésének egyik legmeghatározóbb pontjává léptek elő, erről átlátható és ellenőrizhető módon számot kell adni. Az átláthatóság jegyében újabb és újabb intézkedéscsomag látott napvilágot, amelyek a társaságokra – alaptevékenységük mellett és azon túl – jelentős adminisztratív terhet róttak: szolgáltatásnak információkat, adatokat. Mindez annak ellenére történt, hogy az EU-ban az egyik kiemelt cél a vállalkozások működésének megkönnyítése, adminisztratív terheinek csökkentése.³⁰

27 DRAGHI i. m. 8.

28 Versenyképességi irányítói időrendi áttekintése (2025–2026-ra vonatkozóan) online elérhető az EU hivatalos oldalán: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/competitiveness-compass/timeline_hu [letöltés: 2025. 04. 20.]

29 SZIKORA Veronika: Határon innen és túl – társaságok az uniós és a nemzeti jog mozgásterében. In: BODZÁSI Balázs (szerk.): *Az európai jog hatása a magyar jogra. Jogászegyleti értékezések 2024*, Budapest, Magyar Jogász Egylet, 279–303. o. <https://doi.org/10.61382/MJE-Ertekezések.2024.Szikora.279>.

30 Az európai vállalkozások jelentős része, 95%-a kis- és középvállalkozás. A vállalkozásokat az elmúlt években több csapás is érte, ennek mértékét az 1930-as nagy világgazdasági válsághoz is hasonlítják. Fontos, hogy a meggyengült vállalkozásokat ebben a helyzetben nem szabad olyan jogalkotási kezdeményezésekkel megterhelni, amelyek például nagy adminisztratív terheket róhatnak rájuk. Ez – magától értetődően – nem azt

Természetesen a cél nemes, de a vállalatok az újabb kötelezettséget látták benne, bár vannak élelmesebbek, akik a márkaépítés részévé tették, közvetlenül is nyereséget remélve.

Természetesen a képlet nem ennyire egyszerű, hiszen azt is el kell ismerni, ha egy cég eleget tesz a jogszabályi kötelezettségeinek, és időben lép, csökkentheti a jogi és pénzügyi kockázatot, illetve a fenntarthatósági célok megvalósításának hatásai akár piaci előnnyel és pályázati források megszerzésével is járhatnak.

4.1. A SZIGORÍTÁS IDŐSZAKA: ÖNKÉNTESBŐL KÖTELEZŐ JELENTÉSTÉTEL

Érintett jogszabályok:

– Nem pénzügyi beszámolási irányelv (*Non-Financial Reporting Directive*, a továbbiakban: *NFRD*) – 2014/95/EU.³¹

– Vállalati fenntarthatósági beszámolási irányelv (*Corporate Sustainability Reporting Directive*, a továbbiakban: *CSRD*) – 2022/2464/EU.³²

A *Gazdaság és Jogban* 2023-ban megjelent írásomban egy összehasonlító táblázatot készítettem, amely azt is bemutatta, hogy milyen újdonságokat hozott a *CSRD* az *NFRD*-hez képest. A fenntarthatósági jelentés elkészítése már egyre szigorodó jogi előírás végrehajtásává vált, így túlmutat az önkéntes teljesítésen.³³

A 2023 januárjában hatályba lépő *CSRD* jelentős változást hozott a gazdasági szférában. A szabályozás célja, hogy átlátható, összehasonlítható, ellenőrizhető keretrendszert hozzon létre, amelyben a vállalatok beszámolhatnak környezeti, társadalmi és vállalatirányítási tevékenységükről (*ESG* teljesítményértékelési mutatóikról).

Egyre felfokozottabbá vált a hangulat a fenntarthatósággal kapcsolatos beszámolással kapcsolatban, az egész világon. Többek között ezért is lépett fel az EU annak érdekében, hogy egy átfogó szempontrendszert dolgozzon ki, azért, hogy a tagállami fellépéseket is egy irányba terelje, illetőleg jó alapot teremthessen a nemzetközi partnereivel való együttműködéshez. A tagállamok önálló fellépéseivel összevetve az uniós

jelent, hogy a jogalkotást kell befagyasztani, de ezt a tényezőt nem szabad szem elől tévesztetni.

Vélemény a Nemzetközi Kereskedelmi Bizottság részéről a Jogi Bizottság részére a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a vállalati átvilágításról és a vállalati elszámoltathatóságról, 2020/2129(INL). Előadó: Bernd Lange, 2020.10.26. 1–9. A továbbiakban: Vélemény, 2020.10.26. 2020/2129[INL] 3–4. o. 4. pont. Lásd még SZIKORA (2020) i. m. 23.

31 Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve (2014. október 22.) a 2013/34/EU irányelvnek a nem pénzügyi és a sokszínűséggel kapcsolatos információknak bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok általi közzététele tekintetében történő módosításáról. HL L 330: 1–9. (2014. 11. 15.). A 2014/95/EU irányelv 2014. december 6-án lépett hatályba. Az érintett vállalkozások az irányelv alkalmazását 2018-tól, a 2017. pénzügyi évvel kapcsolatos információkra vonatkozóan kezdték meg.

32 Az Európai Parlament és a Tanács 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról, HL L 322/19: 15–80. (2022. 12. 16.) A 2022/2464 irányelv 2023. január 5-én lépett hatályba. Az eredeti szöveg szerint az érintett vállalkozások az irányelv alkalmazását 2025-től, a 2024. pénzügyi évvel kapcsolatos információkra vonatkozóan kezdték volna meg.

33 Részletes kifejtését lásd SZIKORA (2023) i. m. 32–40. o.

beavatkozástól azt várják, hogy hozzájárul a globális szakpolitikai fejleményekhez, az európai vállalatok és más érdekelt felek érdekvédelméhez.³⁴

Az EU fenntartható finanszírozási stratégiájában a fenntarthatósági beszámolási követelményeket több szabály is érinti, együttesen alkotnak egy jogi keretet. Ebben kiemelt szerepet tölt be az *NFRD*, a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntartható finanszírozással kapcsolatos közzétételekről szóló rendelet (SFDR) és a taxonómiai rendelet. A *CSRD* az *NFRD*-ben meghatározott fenntarthatósági beszámolási követelményekre épült, és azokat felülvizsgálta a fenntartható finanszírozásra vonatkozó tágabb keretben is – az SFDR-t és a taxonómiai rendeletet is –, az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek szem előtt tartása mellett.³⁵

Az *NFRD* rugalmas szabályai miatt előfordult, hogy a vállalatok nem elégséges minőségű és mennyiségű adatot szolgáltatottak, így a pontos összehasonlíthatóság lehetősége nem állt fenn. Az Európai Bizottság által kiadott, nem kötelező iránymutatások kevésnek bizonyultak a cél eléréséhez, ezért egy egységes keret létrehozását javasolták, „amely egyértelmű, kiegyensúlyozott, érthető, az ágazaton belül a vállalatok között összehasonlítható, ellenőrizhető, és objektív közzétételeket tesz lehetővé”.

Emellett egy másik probléma az információk közzétételeinek helyével kapcsolatos, ezért ennek a harmonizálása is szükséges. A könnyű hozzáférhetőség biztosítására egy nyilvánosan hozzáférhető és ingyenes, az egész Európai Unióra kiterjedő digitális platform létrehozásában látták a megoldást. Mindemellett egy pártatlan és független, bizonyosságot nyújtó szolgáltató kötelező ellenőrzésének való alávétést szorgalmaztak.³⁶

4.2. A VÁLLALATI FENNTARTHATÓSÁGI KELLŐ GONDOSSÁGRÓL SZÓLÓ IRÁNYELV (CSDDD)

2024. július 25-én lépett hatályba a vállalati fenntarthatósági kellő gondosságról szóló, 2024/1760/EK számú irányelv (*Corporate Sustainability Due Diligence Directive*, a továbbiakban: *CSDDD*).³⁷

A jogszabály célja, hogy elősegítse a vállalatok fenntartható és felelősségteljes működését mind a belső folyamataikban, mind pedig globális értékláncuk mentén. Az irányelv új rendelkezései előírják, hogy a vonatkozó vállalatok kötelesek felismerni és kezelni tevékenységeik kedvezőtlen hatásait az emberi jogokra és a környezetre, Európán belül és kívül egyaránt.³⁸

Kiváló összefoglalást olvashatunk Papp Tekla *Gazdaság és Jogban* megjelent írásában, amelyben a CSR kapcsán a fenntarthatósági célokat és a vonatkozó hazai és uniós (pl. *CSRD*,

CSDDD) jogi érintkezéseket, az implementációs feladatokat tárja fel.³⁹

5. AZ ENYHÍTÉS IDŐSZAKA: MÓDOSÍTÓ JOGSZABÁLYI SALÁTACSOMAGOK

Korábbi cikkemben utaltam arra, hogy a szigorúbb előírásokat tartalmazó szabályok megalkotásával egy jelentős állomáshoz értünk, ezen uniós szabályok végső célját azonban idealisztikusnak jellemeztem. Feltettem a kérdést: vajon hol van a végállomás? Kifejtettem, hogy várjuk a fejleményeket, a hatásvizsgálatok eredményeit, és nem utolsósorban a vállalatok reakcióit.⁴⁰

Ezek bekövetkeztek. A jogalkotók a cél elérésének érdekében komplex jogi támogatással jogi keretrendszert kívántak teremteni. Ez megvalósult, de a hatásvizsgálatok, tagállami visszajelzések, ellenállások a jogalkotási hozzáállás változását idézték elő. A következőkben ennek a folyamatnak a közvetlen előzményeit, kiemelt állomásait és eredményeit kívánom vázolni.

5.1. A MÓDOSÍTÓ JOGSZABÁLYI SALÁTACSOMAGOK ELŐZMÉNYEI

A 2024. novemberi budapesti nyilatkozat szerint uniós és tagállami szinten átfogó és összehangolt fellépésre van szükség a versenyképesség fellendítése érdekében. Visszautaltak az Európai Tanács 2024. áprilisi, a versenyképességet ösztönző felhívására, a ténylegesen egységes piac megvalósítására. Felkérték a Bizottságot, hogy 2025 júniusáig az egységes piac elmélyítésére vonatkozó, konkrét ütemtervet tartalmazó, átfogó stratégiát alkosson.⁴¹

Az Európai Bizottság javaslatcsomagjaiból 2025. február 26-án napvilágot látott az *Omnibus* I. és II.,⁴² amelyek – a eredmények szerint – az uniós szabályok egyszerűsítéséhez, a versenyképesség fellendítéséhez és a további beruházási kapacitások felszabadításához, egy kedvezőbb üzleti környezet megteremtéséhez vezetnek majd.

Ezek 'salátacsomagok' (a későbbiekben az eredeti, rövidített '*Omnibus*' kifejezést használok a hozzá tartozó számmal ellátva), több jogalkotási területet érintenek. A javaslatok a fenntartható finanszírozási jelentéstétel egyszerűsítését célozzák, érintik a fenntarthatósági átvilágítás,⁴³ az uniós taxo-

34 SZIKORA (2023) i. m. 32; 37. o.

35 Javaslat (2021. 04. 21.) COM(2021) 189 végleges Indokolás 1.

36 SZIKORA (2023) i. m. 37.

37 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1760 irányelve (2024. június 13.) a vállalati fenntarthatósági kellő gondosságról, valamint az (EU) 2019/1937 irányelv és az (EU) 2023/2859 rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) HL L, 2024/1760, 2024.7.5.

38 Corporate sustainability due diligence. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en#what-are-the-estimated-costs-of-the-new-rules-for-companies [letöltve: 2024. 10. 20.]

39 PAPP Tekla: Út a CS3D-ig – Társasági jogi trendek, vonatkozások. *Gazdaság és Jog*, 2024/9–10., 4. o.

40 SZIKORA (2023) i. m. 32–40. o.

41 Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról. Az EU Tanácsa. Sajtóközlemény 838/24. 1. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/> [megjelent: 2024. 11. 08., letöltve: 2025. 05. 20.]

42 Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az (EU) 2022/2464 és az (EU) 2024/1760 irányelvnek az egyes fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolási és átvilágítási követelmények tagállamok általi alkalmazásának kezdőnapjai tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) Brüsszel, 2025.2.26. COM(2025) 80 final 2025/0044(COD)

43 BELÉNYESI Pál – SZUCHY Róbert – ADAMOV Dávid: Understanding the Legal Aspects of the EU Directive on Corporate Sustainability Due Diligence. *CEE LEGAL MATTERS*, BSLaw 30 August 2024. Hits: 17600,

nómia, a szén-dioxid-kibocsátás határokon történő kiigazítására szolgáló mechanizmust és az európai beruházási programokat is. Várhatóan a szabályozás a legnagyobb vállalatokra fog koncentrálni, azokra, amelyek vélelmezhetően releváns hatást gyakorolnak a környezetre.

A Bizottság versenyképességi iránytűje és Mario DRAGHI jelentése egyaránt hangsúlyozza: Európa versenyképességének és hosszú távú jólétének erősítéséhez arányos, célzott és üzletbarát szabályozás szükséges. Az adminisztratív terhek csökkentése támogatja a növekedést, munkahelyteremtést, beruházásokat és a zöld, digitális átállást. Ennek részeként a Bizottság egységes piaci stratégiát és új egyszerűsítési csomagot terjesztett elő (*Omnibus IV.*), amely a kereskedelmi akadályok felszámolására, a jelentéstételi kötelezettségek mérséklésére, a digitális megoldások előmozdítására és a szabványosításra összpontosít. Célja, hogy a ciklus végéig legalább 25%-kal, a kkv-k esetében 35%-kal csökkentse a vállalkozások adminisztratív terheit, valamint rugalmasságot biztosítson a fenntarthatósági átvilágítás zökkenőmentes bevezetéséhez.⁴⁴

5.2. AZ OMNIBUS CSOMAGOK RENDELKEZÉSEINEK HATÁSA

2025. február 26-án az Európai Bizottság közzétette az „Egyszerűsítési Omnibus Csomag” bevezetéséről szóló irányelvjavaslatot.

A javaslatot az Európai Parlament 2025 áprilisában elfogadta, és az ebből eredő (EU) 2025/794 irányelv – közismert nevén az ‘*Stop-the-clock*’ (‘öramegállító’) irányelv – hatályba lépett.⁴⁵ Fontos változtatásokat hoz mind a vállalati fenntarthatósági jelentéstételről szóló irányelvben (*CSRD*), mind a vállalati fenntarthatósági kellő gondosságról szóló irányelvben (*CSDDD*). A javaslat későbbi időpontra tolja a *CSRD* bizonyos előírásainak és a *CSDDD* végrehajtásának kezdetét.

Az ‘öramegállító’ mechanizmus bevezetését jóváhagyták, azonban a *CSRD*, a *CSDDD* és a taxonómia módosításaira vonatkozó javaslatokról az Európai Parlament csak 2025 októberében szavaz. Addig a jogszabályok eredeti rendelkezései az irányadók, vagyis a hatály és a jelentéstételi kötelezettségek változatlanok mindaddig, amíg a módosításokat hivatalosan el nem fogadják.

Táblázat: Az *Omnibus I.* és *II.* hatása – jelentősebb változások a kiemelten érintett jogszabályokban⁴⁶ (saját szerkesztés)

Vállalati fenntarthatósági jelentéstételi irányelv (CSRD)	Vállalati fenntarthatósági kellő gondosságról szóló irányelv (CSDDD)	EU Taxonómiai Rendelet ⁴⁷
Menetrend		
A nagyvállalatok és a tőzsdén jegyzett kkv-k (2. és 3. hullám) alkalmazásának kezdetét két évvel elhalasztják.	Egy évvel elhalasztva, az átültetési határidő 2027. július 26-ra tolódott, az alkalmazás első éve 2028. július 26-án lép hatályba.	Jelentéstételi kötelezettség kötelező lesz azoknak a vállalatoknak, amelyek az új CSRD hatálya alá tartoznak, és ezenfelül nettó árbevételük meghaladja a 450 millió eurót. A javaslat egy „választható” rendszert vezet be azok számára, amelyek nettó árbevétele nem éri el a 450 millió eurós küszöbértéket.
Hatály		
A jelentéstétel csak az 1000-nél több alkalmazottat foglalkoztatató és 50 millió eurónál nagyobb árbevételű vagy 25 millió eurónál nagyobb mérlegfőösszegű nagyvállalatoknak kötelező.	A nagyvállalatok által a kkv-któl és a kis, közepes piaci tőkeértékű üzleti partnerektől kérhető információk körét a CSRD VSME-jében meghatározottakra korlátozza.	Bevezetnek egy pénzügyi jelentőségi küszöbértéket (ez mentesülést eredményez bizonyos árbevétel alatti tevékenységek esetén).
Egyszerűsítés		
A Bizottság felül kívánja vizsgálni az európai fenntarthatósági jelentéstételi standardokról (ESRS) szóló jelenlegi felhatalmazáson alapuló jogi aktust, amelynek célja az adatpontok számának csökkentése és további pontosítások nyújtása. Nem lesznek ágazatspecifikus standardok.	Az értékelések gyakoriságának csökkentése (új: ötvenként) és a fenntarthatósági kellő gondossági követelmények egyéb aspektusainak egyszerűsítése (részletes értékelés csak a közvetlen beszállítóknál), valamint az éghajlatváltozási terv követelményeinek összehangolása a CSRD-vel.	A jelentéstételi sablonok száma csökken, és a (szennyezéssel és vegyi anyagokkal kapcsolatos) DNSH-kritériumok egyszerűsödnek.

⁴⁴ <https://www.ceelegalmatters.com/briefings/27311-understanding-the-legal-aspects-of-the-eu-directive-on-corporate-sustainability-due-diligence> [megjelenés: 2024. 08. 30., letöltve: 2025. 05. 20.]

⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_1278. Az Európai Bizottság tájékoztatása, közzététel: 2025. 15. 21.

⁴⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2025/794 irányelve (2025. április 14.) az (EU) 2022/2464 és az (EU) 2024/1760 irányelvnek a tagállamok által egyes vállalati fenntarthatósági jelentéstételi és kellő gondossági követelmények alkalmazásának kezdőnapjai tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) HL L, 2025/794, 2025.4.16.

⁴⁶ Táblázat: saját készítés, a tartalomhoz használt források: az érintett jogszabályok és Anna-Stina REUTER: EU Omnibus proposal: Essential insights and how to navigate the upcoming changes Feb 27, 2025, <https://n9.cl/hqdcck> [megjelenés: 2025. 02. 27., letöltés: 2025. 05. 20.]

⁴⁷ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) 2020.6.22. HL 198/13.

6. AZ ESG-ALKALMAZKODÁS ÉS A KKV-KRE IRÁNYULÓ FIGYELEM FELERŐSÖDÉSE

A tőzsdén nem jegyzett mikro-, kis- és középvállalkozásokra vonatkozó önkéntes standardot (VSME) az EFRAG teszi közzé. 2024. december 17-én az EFRAG (*European Financial Reporting Advisory Group*)⁴⁸ a csomag többi részével együtt átadta a VSME-szabványt az Európai Bizottságnak. A piaci elfogadottság alapján a VSME várhatóan szabványosítja a jelenlegi többszörös ESG-adatkéréseket (amelyek jelentős előkészítési költséget jelentenek a tőzsdén nem jegyzett kkv-k számára).⁴⁹

Ennek alapján az Európai Bizottság 2025. július 30-án ajánlást adott ki a kis- és középvállalkozások (kkv-k) önkéntes fenntarthatósági jelentéséről. Az ebben szereplő standard célja az adminisztratív terhek csökkentése, mivel megkönnyíti a kkv-k számára, hogy válaszolni tudjanak a fenntarthatósági információkra vonatkozó megkeresésekre azoktól a nagyvállalatoktól és pénzügyi intézményektől, amelyek a fenntarthatósági jelentési irányelv alapján kötelező jelentéstételre kötelezettek, és értékláncukban kkv-k is jelen vannak.

A kkv-k számára készült önkéntes standardot (VSME) az EFRAG dolgozta ki, amely a Bizottság fenntarthatósági beszámolóval foglalkozó technikai tanácsadó testülete. A Bizottság arra bátorítja a nagyvállalatokat és pénzügyi intézményeket, hogy amikor fenntarthatósági adatokat kérnek a kkv-któl, lehetőség szerint ezen önkéntes standard alapján tegyék meg. A kkv-k önkéntesen is közölhetnek fenntarthatósági információkat, ezzel elősegítve a fenntartható finanszírozáshoz való jobb hozzáférésüket, saját fenntarthatósági teljesítményük megértését és nyomon követését, ami erősíti ellenálló képességüket és növeli versenyképességüket.⁵⁰

A kis- és középvállalkozásokra az ESG közvetett módon is jelentős hatást gyakorol. Az előrelátó, proaktív hozzáállás komoly versenyelőnyt kínálhat. Az ESG-elvek bevezetésének szintje alapján négy kategóriába sorolható: a bajnokok, a bajnoki szint felé tartók, a bizonytalanok és a lemaradók. Magyarország a kkv-k ESG-alkalmazkodása szempontjából a középmezőnybe sorolható.⁵¹

PÁZMÁNDI Kinga statisztikai elemzéseket végzett a különböző vállalati formák hazai gazdaságban betöltött szerepéről, a nagyvállalatok piaci teljesítményét és a mikro-, kis- és középvállalkozások gazdasági szerepét is vizsgálva. Mindemellett felhívja a figyelmet arra is, hogy a társasági jognak a stabilitást és alkalmazkodóképességet egyaránt biztosítania kell a vállalkozást folytató gazdasági szereplők kiegyensúlyozott működése érdekében.⁵²

7. BEFEJEZÉS HELYETT

A vállalati fenntarthatóság szabályozása folyamatban van. Jelentős változásokat élünk meg. A vállalati fenntarthatóság területén jelenleg intenzív jogalkotási folyamat zajlik mind uniós, mind nemzeti szinten. Ez azt jelenti, hogy sorra születnek új jogszabályok, amelyek egyre részletesebb előírásokat tartalmaznak a vállalatok ESG-teljesítményének mérésére és közzétételére. Ezek a változások komoly hatással vannak a cégek működésére, alapvetően alakítják át a vállalatok üzleti környezetét, és hosszú távon azt célozzák meg, hogy erősítsék a fenntarthatósági teljesítményt, valamint versenyképesebbé tegyék az európai gazdaságot.

A felismerés és a cél adott. Várjuk, hogy a jogalkotói igyekezet elegendő-e, és beváltja-e a hozzá fűzött reményeket!

48 Részletes információ érhető el a szervezetről: <https://www.efrag.org/en>

49 Elisa BEVILACQUA – Chiara DEL PRETE: Voluntary reporting standard for SMEs (VSME), <https://www.efrag.org/en/projects/voluntary-reporting-standard-for-smes-vsme/concluded> A VSME magyar nyelven elérhető dokumentuma: EFRAG Önkéntes Fenntarthatósági Jelentéstételi Szabvány tőzsdén nem jegyzett kkv-k számára (VSME) 2024. december https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-05/EFRAG_VSME_Standard_hun.pdf [letöltve: 2025. 06. 20.]

Lásd még: <https://www.efrag.org/en/projects/voluntary-reporting-standard-for-smes-vsme/concluded>

50 A Pénzügyi Stabilitás, Pénzügyi Szolgáltatások és Tőkepiaci Unió Főigazgatóságának tájékoztatása. Megjelenés ideje: 2025. 07. 30., https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-presents-voluntary-sustainability-reporting-standard-ease-burden-smes_en

51 BUJTÁR Zsolt: Az ESG-szabályozás hatása a kis- és középvállalkozásokra Magyarországon és az Európai Unióban. *Európai Jog*, 2024/5., 13.

52 PÁZMÁNDI Kinga: Vállalatiságról gazdaság és jog határán – A Polgári Törvénykönyv jogi személy könyvének néhány elméleti és gyakorlati dimenziója. *Gazdaság és Jog*, 2024/9–10., 23–32. o.